

"Şeref Han", *İA*, XI, 427-429; ilhâme Miftâh – Vehhâb Velî, *Nigâhî be Revend-i Nûfûz u Gustereş-i Zebân ve Edeb-i Fârsî der Türkiye*, Tahran 1374 hş., s. 273-274; Tefvîk Hâşimpür Sübhânî – Hüsameddin Aksu, *Fihrist-i Nüşahâ-yi Haţfî-yi Fârsî-yi Kitâbhâne-yi Dânişgâh-i İstânbûl*, Tahran 1374 hş., s. 23-24, 112-113; Ahmed-i Münzevî, *Fihristüvâre-i Kitâbhâ-yi Fârsî*, Tahran 1375 hş., II, 1007-1008; M. Fahrettin Kirzoğlu, *Osmanlılar'ın Kafkas-Elle'ni Fethi: 1451-1590*, Ankara 1998, s. 128-132, 159, 205, 225, 259, 277, 319, 348-353, 373-377; Erhan Afyoncu, "Osmanlı Müverrihlerine Dair Tevcihat Kayıtları II", *TTK Belgeler*, XXVI/30 (2005), s. 85-193; Said Naficy, "Bidlisi, Şaraf al-Din Khan", *El²* (İng.), I, 1208-1209; Erika Glassen, "Bedlisi, Şaraf-al-Din", *Elr.*, IV, 76-77.

OSMAN GAZİ ÖZGÜDENLİ

ŞEREF HANIM

(1809-1861)

Divan şairi.

İstanbul'da doğdu. Şair Mehmed Nebî Bey'in kızıdır. Soyu baba tarafından Sadrazam Abdullah Nâilî Paşa'ya, annesi Şerife Nakiye Hanım tarafından Şeyhülislâm Âşir Efendi'ye ulaşmaktadır. Büyük babası Vak'anüvis Halîl Nûri Bey aynı zamanda şairdi. Yakacak semtinin hayatında özel bir yeri olduğu şiirlerinden anlaşılmaktadır. Şeref Hanım, Kâdirî muhibbi ise de esas olarak Yenikapı Mevlevîhânesi şeyhi Os-

man Selâhaddin Dede'ye bağlıydı. Vefatında Yenikapı Mevlevîhânesi'nde Muhibler Kabristanı'nda defnedildi. Şeref Hanım'ın bazı şiirlerinde maddî sıkıntı çektiği, akrabalarından kalan borçları ödemek zorunda kaldığı belirtilmektedir. Bu husus onun hiç evlenmediğini düşündürmektedir. Sıkıntılarını Sadrazam Âli Paşa'ya bildirdiği, maaşı olmadığını söyleyerek ondan yardım istediği ve kendisine aylık 200 kuruş maaş bağlandığı divanında Âli Paşa'ya teşekküründen anlaşılmaktadır.

XIX. yüzyılın üç kadın şairinden biri olan Şeref Hanım'ın divanında yirmi bir farklı nazım şekliyle yazılmış toplam 4803 beyit tutarında 677 şiir yer almaktadır. Kullandığı nazım biçimleri, ele aldığı konular, dili ve ifade özellikleri bakımından kadın şairler arasında önemli bir yer kazanmıştır. Dili sade ve nazım tekniği güçlü kabul edilen Şeref Hanım divan edebiyatının klasik mazmunlarına ve benzetmelere şiirlerinde yer vermiştir. Divanındaki birçok şiirde zekâsı, esprisi, bazan da bunların altında gizlenen sitem ve hüzün görülmektedir. Devrine göre serbest ve rahat söyleyişleri garip karşılanan şairin Nedîm tarzı şuh ve şen söyleyişlerinin yanı sıra Nâbî ve Koca Râgîb Paşa tarzında hakîmâne beyitleri de vardır. Daha çok felekten şikâyet, kadere rıza, ehl-i dilin dünyada rahat yüzü görmemesi gibi konuları işlemektedir. Şeref Hanım'ın divanında Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye dair altı manzume yetmiş kadar beyit yer almaktadır. Ayrıca muhibbi olduğu Kâdirî tarikatının kurucusu Abdülkâdir-i Geylânî'ye ait dört manzumesi vardır. Bunların yanında Şeref Hanım Kerbelâ mersiyesiyle tanınmıştır. Nitekim her yıl muharrem ayında bir mersiye kaleme aldığı kaynaklarda belirtilmektedir ve divanında 689 beyit halinde on altı mersiye bulunmaktadır. Şeref Hanım'ın tek nüshası bilinen divanı (İÜ Ktp., TY, nr. 2808) basılmış (İstanbul 1284, 1292), eser ayrıca Mehmet Arslan tarafından yayımlanmıştır (İstanbul 2002).

BİBLİYOGRAFYA :

Şeref Hanım Divanı (haz. Mehmet Arslan), İstanbul 2002; Fatîm, *Tezkire*, s. 211, 212; Hacıbeyzâde Ahmed Muhtar, *Şair Hanımlarımız*, İstanbul 1311, s. 19; Muallim Nâci, *Osmanlı Şairleri* (haz. Cemal Kumaz), Ankara 2000, s. 308; *Sicill-i Osmânî*, III, 139; *Osmanlı Müellifleri*, II, 266, 267; İbnülemin, *Son Asır Türk Şairleri*, IV, 1810-1815; Hamdi Nazım Ertek, *Şair Şeref Hanım*, İstanbul 1941; *İzâhu'l-meknûn*, I, 510; *TYDK*, IV, 1051; Mehmed Zihni, *Meşâhîrü'n-nisâ* (haz. Bedreddin Çetiner), İstanbul 1982, I, 396-397; Önder Göçgün, "Bir Mevlevî Şair, Şeref Hanım", *2. Millî Mevlânâ Kongresi (Tebliğler)*, Konya 1987, s.

287-293; Bedihan Tamsöz, *Osmanlıdan Günümüze Kadın Şairler Antolojisi*, Ankara 1994, s. 42-46; Yusuf Mardin, *Şair Şeref Hanım*, Ankara 1994; Elias J. W. Gibb, *Osmanlı Şiir Tarihi* (trc. Ali Çavuşoğlu), Ankara 1999, III-V, 505; Mehmet Nâil Tuman, *Tuhfe-i Nâilî* (haz. Cemal Kumaz – Mustafa Tatcı), Ankara 2001, II, 482; Kurtuluş Altunbaş, "Şeref Hanım ve Divan Edebiyatındaki Yeri", *MK*, sy. 50 (1985), s. 58-64; Serhan Alkan İspirli, "Osmanlı Kadınının Şiiri", *Turkish Studies*, II/4 (2007), s. 446, 448, 450; "Şeref Hanım", *TDEA*, VIII, 158.

MEHMET ARSLAN

ŞEREFİ

(شرفه)

Minarede müezzinin ezan okumak üzere çıktığı balkon şeklinde düzenlenmiş yer (bk. MİNARE).

ŞEREFEDDİN ALİ YEZDÎ

(شرف الدين علي يزدی)

Şerefüddin Ali b. Şemseddin
Ali Râzî-i Yezdî
(ö. 858/1454)

İranlı tarihçi, şair ve âlim.

Yezd yakınlarındaki Teft şehrinde doğdu. Lakabı Mahdûm, mahlası "Şeref"tir. Muzafferîler'le Timurular döneminde yaşayan ve bazı kaynaklarda Şeyh Hâcî diye anılan babası Şemseddin Ali, Muzafferîler sarayında görev yapan bir âlim ve şairdi. Şemseddin Ali, Yezd şehrinin Mîrçakmak mahallinde bir cuma camisi inşa ettirmiş, daha sonra Şerefeddin bu caminin yanında Şerefiye Medresesi'ni yaptırmıştı. Şerefeddin, Mahdûm lakabını Timur'un oğlu Şâhruh'un kendisine "Cenâb-ı Mahdûmî" diye hitap etmesinden dolayı almıştı. Gençlik yıllarını ilim öğrenmekle geçiren Şerefeddin, Şah Ni'metullâh-i Velî, Sâinüddin Ali b. Muhammed Hucendî, Hüseyin Ahlâtî gibi mutasavvıflardan faydalandı. Şâhruh ve özellikle oğlu Ebû'l-Feth Mirza İbrâhim Sultan döneminde adını duyurdu. Belh ve Toharistan'ın ardından 817'de (1414) Fars bölgesi valiliğine tayin edilen Mirza İbrâhim Sultan'ın Şiraz ve Sultâniye'de nedimleri arasında yer aldı ve onun ölümüne kadar (838/1435) yanında kaldı. Bu arada genç Moğol hanlarından Yünus Han (Bâbü'r'ün anne tarafından dedesi), Ulug Bey tarafından 832 (1428-29) yılında esir alınca Şerefeddin, Şâhruh'un emriyle Yezd'de onun eğitimini üstlendi. 846'da (1442) Şâhruh tarafından İrak-ı Acem'in yönetimine tayin edilen ve Kaz-

Şeref Hanım Divanı'nın ilk sayfası (İstanbul 1284)

